

Tolik k lepšímu pochopení celého kontextu „papežů vědy“ v oboru botaniky, na něž jsme při četbě botanického čísla *Živy* naráželi. Je třeba ještě dodat, že posléze v 50. letech během mocenského klání v botanické komunitě ztratila ČSBS značně na významu, když byla jako „výběrová vědecká společnost“ glajchšaltována s jinými společnostmi pod dohledem ČSAV. Ale v období normalizace došlo opět k utuhnutí, když nový „soudruh papež botaniky“, ředitel Botanického ústavu ČSAV S. Hejný převzal i předsednictví ČSBS, jejímž prostřednictvím mohl zesilovat svůj vliv na univerzitní botaniku. Zasažoval do všeho možného. Vzpomínám, jak mi telefonicky vynadal, když jsme v *Pracích z dějin přírodních věd* otiskli stať o vývoji české botaniky, kterou napsal jeho spoluhraní Emil Hadač, jenž si tu dovilil uvést jméno V. Krajiny. Později, za nových poměrů, se však Hejný již nerozpokoval napsat pochvalná hesla Domin a Krajina do *Zahradnického slovníku* naučného. Samozřejmě, S. Hejný dokázal zabránit přílišným exce-

sům v pronásledování skutečných odborníků, ale také někdy působil „drsným dojmem“, jak píše autoři jeho medailonku, aspoň na outsidersy, jako jsem byl já. Pamatuji si ho hlavně z různých konferencí, kolem něho se hemžili „insideri“, kterým stále něco přikazoval, stále organizoval... Asi se také stále obával. Je jisté, že S. Hejný zaujal v naší botanické pospolitosti výjimečnou vládnoucí pozici, jaké předtím dosáhl jedině K. Domin.

Nakonec připojím kritickou poznámku k výběru osobností představených v *Živě*. Mrzí mě, že se tu nevzpomněla osobnost prof. Zdeňka Černohorského (1910–2001; více v rozhovoru k jeho devadesátinám v *Živě* 2000, 6: LXXXI–LXXXII a také ve vzpomínkovém příspěvku v *Živě* 2001, 5: LXVIII), který byl dlouholetým šéfredaktorem *Preslií* (vedl je od ročníku 1967/35 do ročníku 1989/61). Jako profesor morfologie rostlin byl mezi studenty velmi obáván, potrpěl si totiž na jasném vyjadřování, přesných formulacích, však se také zasloužil o didaktiku biologické výuky; na druhé

straně se rovněž dokázal pěkně uvolnit (např. při botanické exkurzi v Českém Krumlově za účasti Josefa Holuba a Vladimíra Skalického). Vzpomínám, jak mne tak trochu spiklenecky přizval k spoluautorství článku Jany Osbornové-Kosinové k životnímu jubileu Jana Jeníka s tím, že jako Jeníkův žák a současně vedoucí oddělení dějin přírodních věd v tehdejší Ústavu československých a světových dějin ČSAV (tedy součástí oficiálních struktur) bych mohl případně obhájit publikování proti kritice Jeníkových odpůrců (měl na mysli Radovana Hendrycha neblahé paměti, který Jeníka vystrnadil z fakulty). Zdeněk Černohorský vedl dlouho a úspěšně časopis společnosti v politicky proměnlivých dobách a podařilo se mu ho udržet na vysoké odborné úrovni, rovněž byl členem výboru Společnosti, v letech 1965–75 dokonce jejím předsedou (ve funkci ho vystřídal právě S. Hejný). Rozhodně si zasloužil v síni slávy alespoň krátkou zmínku.

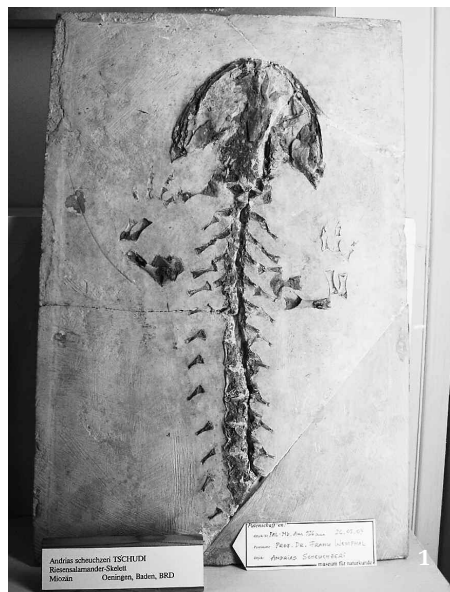
Jan Robovský

RECENZE

Ferdinand Damaschun, Sabine Hackethal, Hannelore Landsberg, Reinhold Leinfelder (eds.): Klasse, Ordnung, Art – 200 Jahre Museum für Naturkunde Berlin

Přírodovědná muzea bývají občas nesprávně vnímána jako zaprášená místa, kde se zastavil čas a kde nacházíme „neživá zvířata“. Moderní přírodovědné muzeum je ale jiné – živé, neboť tradičně dokladuje rozmanitost přírody, ale také ji zkoumá nebo výzkum umožňuje dalším odborníkům, a v neposlední řadě usiluje o její atraktivní přiblížení návštěvníkům. U vyhynulých nebo vyhynulých organismů nám muzea navíc ukazují, o jaký kus přírodního bohatství jsme již přišli, a jsou tak pomyslným varovným prstem pro nás i další generace. V posledních desetiletích získávají expoziční části těchto institucí interaktivní a dynamickou podobu, možná také proto, že je třeba mladé návštěvníky odpoutat od internetu a jiných počítačových zábav. Návštěvnost muzeí závisí i na šikovné propagaci a pro povědomí o jejich užitečnosti je třeba společností vychovávat a záměry vhodné popularizovat.

Berlínské přírodovědné muzeum (Museum für Naturkunde) patří mezi přední světová muzea tohoto zaměření, a to díky bohatým sběrům z celého světa, řadě vynikajících přírodovědců (správců sbírek i „sběratelů“) a v poslední době také kvůli zdařilé rekonstrukci a modernizaci expozičních částí, čímž se kromě jiného podařilo zahladit poslední stopy války, kdy byla velká část budovy poškozena bombardováním. Rekonstrukce se dočkal také asi nejpůsobivější objekt – obří sauropodní dinosaur *Brachiosaurus brancai* nale-

1 Každý sbírkový předmět v muzeu má svou historii. Žkamenělé zbytky velemloka *Andrias scheuchzeri* byly zprvu mylně považovány za pozůstatky lidí (člověk – svědek potopy) a beletristicky zpracovány ve *Válce s mloky* Karla Čapka. Foto J. Robovský

zený mezi léty 1909–13 na území dnešní Tanzanie. U příležitosti 200 let existence a dokončování rekonstrukce vznikla zajímavá a inspirativní publikace, která čte-

náře provází chronologicky dějinami tohoto muzea. Autoři relativně velké a ilustracemi i fotografiemi bohaté knihy propojili dílčí časová období s poutavými příběhy o některých přírodninách (nejstarší preparát divokého prasete, „typový exemplář“ člověka, gorily horské nebo slona pralesního) a osobnostech spojených s institucí. Těmito příběhy kniha výrazně rozšiřuje čtenářskou obec, protože obrazový doprovod snadno strhne ke čtení každého návštěvníka muzea. Výhodou je vyváženost, publikace zahrnuje kapitoly o mineralogii, paleontologii, entomologii, antropologii, ornitologii, mammaliologii apod. Ani čtenář-specialista nebude zklamán, protože se kniha věnuje také osobnostem méně známým, přičemž se autoři nebojí otevírat kontroverzní témata (např. vědecké bádání Ernsta Schäfera v Tibetu propojené s jeho nacistickým angažmá). Ze známých osobností je v knize přiblížen např. všestranný Peter Simon Pallas, cestovatel Hinrich Lichtenstein působící především v Africe, embryolog kytovců Willy Küenthal, výstřední savčí systematik Paul Matschie, který byl schopen popsat na základě jedné kůže či sourozí dva nové savčí druhy, již zmíněný E. Schäfer nebo „papež“ světové ornitologie Erwin Stresemann. V knize postupně procestujeme velkou část světa a uvidíme, že berlínské přírodovědné muzeum není jen archivem přírody, ale dynamickým vědeckým pracovištěm.

Myslím si, že tato publikace může být inspirací pro popularizaci sbírkových fondů ostatních muzeí a lze ji doporučit všem zájemcům o historii přírodních věd a samotnou přírodu.

Basilisken-Press, Verlag Natur & Text, Berlin/Rangsdorf 2010, 334 str.
Cena 29,95 Euro